

Nordland Arbeiderpartis representantskap 3.-4. mars 2018

Uttalelser

Innhold

Fylkene må få flere oppgaver og større myndighet.....	1
Bredbånd til hele landet.....	3
Energiressursene må gi større lokale ringvirkninger	3
Nordområdene – arena for verdiskaping!.....	5
Fisken skal skape verdier langs kysten.....	7
Ringvirkninger fra oppdrett	8
God kommuneøkonomi gir bedre velferd.....	8
Marin forsøpling og miljøskadelig plast.....	9
Et seriøst arbeidsliv	10
Slå ring om fellesskolen.....	12
Kystvakten må sikres nødvendig helikopterkapasitet.....	14
God barselomsorg – En investering for livet	14
Flytilbud og FOT-ruter	15

Fylkene må få flere oppgaver og større myndighet

Første del av regionreformen handlet mest om grenser og tvang. Arbeiderpartiet mener at både kommune- og fylkesstrukturen skal basere seg på frivillighet, og har tillit til at kommunene og fylkeskommunene selv kan vurdere hva som skal til for å løse de oppgavene de står overfor. Vår holdning er derfor at frivillighetslinjen må gjelde helt ut, for alle kommuner og fylker.

Ekspertutvalget la i februar 2018 fram sitt forslag til nye oppgaver for fylkene. Utvalgets forslag representerer en historisk mulighet til å styrke det regionale folkevalgte nivået. Oppgaver som ligger hos departementer, direktorater og fylkesmenn kan overføres til fylkene. For at regionreformen skal bli en demokratireform, er det avgjørende at fylkene både tilføres flere oppgaver og økt myndighet. Det vil også sikre at befolkningen har en sterkere tilhørighet og forståelse av at de både bor i en kommune og i en fylkeskommune.

Ekspertutvalget foreslår viktige grep for å styrke fylkeskommunen som nærings og samfunnsutvikler. Det er både riktig og viktig at næringsutviklingen i enda større grad kobles til forskning, kompetanseutvikling og virkemiddelforvaltning. Arbeiderpartiet understreker at denne reformen ikke handler om Innovasjon Norge eller Siva, men om hvordan vi kan få mer innovasjon og næringsutvikling i Norge. Da må vi bygge opp om de regionale fortrinnene i de ulike fylkene.

Det er også viktig at fylkeskommunen gjennom utvalgets forslag får en utvidet rolle innen kompetanse og integrering. Karriereveiledning og kartlegging av regionale kompetansebehov må i større grad kobles til det regionale arbeidslivets behov.

Ekspertutvalget foreslår også at fylkeskommunene gis utvidet ansvar innen barne- og ungdomsarbeid, folkehelse og miljøforvaltning. Arbeiderpartiet mener det er viktig at fylkeskommunene får et størst mulig gjennomgående ansvar innen alle de oppgavene som legges til fylkene. Det vil derfor blant annet være hensiktsmessig å vurdere hvorvidt fylkene også skal få ansvar for barnevernet.

Arbeiderpartiet er opptatt av at forholdet til regional stat videreutvikles. Det vil være et av de viktigste suksesskriteriene for en vellykket reform. Det er positivt at utvalget understreker viktigheten av at regional planlegging må styrkes som et virkemiddel. Aktiv deltakelse fra statlige sektorer er helt nødvendig for at plan- og bygningsloven skal fungere etter intensjonen. Samtidig er det viktig at organisering av regional stat i hovedsak organiseres slik at de følger de nye fylkesgrensene.

Det er viktig at fylkeskommunene settes i stand til å løse og utvikle de nye oppgavene, i all hovedsak gjennom frie inntekter. Det bygger opp om fylkeskommunens rolle som demokratisk organ og deres samfunnsutviklerrolle.

Samarbeid er viktig for videre utvikling i nordområdene, Nordland Arbeiderparti vil understreke betydningen av samarbeidsorganer som Nordnorsk Råd som et felles formalisert forum for dialog og samarbeid.

Det er positivt at fylkeskommune i nord gis et utvidet mandat i norsk nordområdepolitikk. For Arbeiderpartiet er det viktig å understreke at fylkene i nord er likeverdige innen dette politikkområdet. Det vil derfor være hensiktsmessig at virkemidler innen Arktis 2030 forvaltes av begge fylkene i nord. Det er også en klar internasjonal trend at regionene styrkes, og at de regionale perspektivene tillegges mer vekt. Både FN og EU følger denne linjen i sitt arbeid, og dette innebærer også et politisk potensial for regionene i Norge. Både i nordområdepolitikken,

som har en utenrikspolitisk forankring, og i andre deler av de internasjonale relasjonene som regionene er engasjert i.

Bredbånd til hele landet

I fremtiden vil alt som kan digitaliseres bli digitalisert. Derfor må alle ha tilgang på bredbånd. Med dagens manglende prioritering av bredbåndsutbygging er vi i ferd med å få et digitalt klasseskille mellom by og land. Det kan ikke Arbeiderpartiet akseptere. I byer og større tettsteder skjer utbyggingen «av seg selv», fordi det er markedsmessig grunnlag for private aktører til å føre fram bredbånd til bedrifter, offentlige bygg og husholdninger. Utenfor tettbygde strøk er det ikke slik, og her må samfunnet ta et større ansvar. I 2016 erklærte FN tilgangen til internett som en grunnleggende menneskerettighet. Internetts rolle i dagens samfunn kan ikke undervurderes.

Mulighetene som følger av en fremtidsrettet digital infrastruktur er omfattende, og vil være et viktig bidrag til økt verdiskaping og levende lokalsamfunn i hele landet. Det er derfor sentralt at myndighetene ser på den digitale infrastrukturen som et offentlig ansvar, og at finansieringen blir deretter. På samme måte som når veier, flyplasser, jernbane, kraftlinjer og annen infrastruktur etableres, må digital infrastruktur etableres, vedlikeholdes og videreutvikles fortløpende.

Regjeringen har foreslått bare om lag 100 mill årlig til formålet i sin regjeringstid, noe som ikke kan kalles ei satsing. Arbeiderpartiet la i sitt alternative forslag til Nasjonal Transportplan inn 6 mrd til ei satsing på bredbånd. Ei slik satsing vil representere et nødvendig og etterlenget taktskifte for utbygging av bredbånd til hele landet.

Energiressursene må gi større lokale ringvirkninger

Norsk kraftproduksjonen er fornybar og utslippsfri. Dette er en enorm ressurs, som er avgjørende for overgangen til et samfunn med lavere utslipp. Arbeiderpartiet vil være garantist for at vannkraften også i framtida skal tilhøre fellesskapet. Eierskapet til norske vannkraftressurser må ligge fast og minst to tredjedeler skal være offentlig eid. Norske myndigheter skal ha selvstendig kontroll over forvaltningen av energiressursene i Norge. Nordland Arbeiderparti er mot nye utenlandskabler for eksport av kraftressurser.

Nordland har en betydelig andel av nasjonens vannkraftproduksjon. Dette er et fortrinn som må utnyttes bedre enn tidligere for å skape større lokale ringvirkninger.

Samtidig bør Nordland bli et foregangsfylke for større lokal videreforedling og økt industriell utnyttelse av den fornybare energien. En hovedoppgave i det grønne skiftet vil være å ta vår fornybare kraft i bruk på en bedre måte, for å oppnå økt verdiskaping og reduserte utslipp.

Det har den siste tiden vært en stor debatt rundt tilknytningen til den felles energiregulatoren ACER, og hvilken innflytelse dette vil ha på norsk energipolitikk. Europa er vår viktigste handelspartner, også når det gjelder kraft. Arbeiderpartiet ser nødvendigheten av at Norge ikke kutter båndene til våre viktigste markeder. Vi ønsker å delta i internasjonalt samarbeid som vil være retningsgivende for framtidig energipolitikk og energimarkeder for å ivareta norske interesser. EØS-avtalen må ligge til grunn for vår tilknytning til Europa.

For Nordland Arbeiderparti er det en klar forutsetning at ACER verken skal kunne pålegge Norge å bygge ut flere utenlandsforbindelser, bestemme hvilken vei energien skal flyte mellom Norge og Europa eller avgjøre hvorvidt flaskehals inntekter fra utenlandskabler kan brukes til reduksjon av nettleie eller ikke. Det skal fremdeles norske myndigheter og norske regulatorer avgjøre. Dette er et syn som støttes også opp av innspill fra LO og industrielle aktører.

Det er behov for en oversikt over konsekvensene ACER har for norsk konsesjonsbehandling og den norske tariffstrukturen. Videre er vi tydelig på at prinsippene for å ta krafta i bruk til verdiskaping, legges til grunn i implementeringen av energipakken.

Nordland Arbeiderparti mener norsk kraft skal brukes til å utvikle landet, ikke selges til høystbydende som en hvilken som helst annen vare, og ber regjeringen og Stortinget reservere Norge mot suverenitetsavståelse til ACER.

Det er også store muligheter for å øke kraftproduksjonen i Nordland. Tilgang til fornybar kraft gjennom vannkraften har bidratt til utviklingen av en konkurransedyktig kraftforedlende industri i hele Norge. Industrien skaper store verdier og mange arbeidsplasser. Industriell utnyttelse av fornybare kraftressurser er nøkkelen til gode miljøvennlige arbeidsplasser i industrien, og en målrettet satsing kan gi både bærekraftige industriarbeidsplasser og nullutslippsløsninger på andre samfunnsområder.

Nullutslippsløsninger blir i stadig større grad tilgjengelige, også innenfor områder som tungtransport og skipsfart, men det finnes i dag ingen omfattende virkemidler. Nordland Arbeiderparti mener at etablering av et CO2-fond må kunne gi tilskudd til merkostnader ved investering i busser/lastebiler som bruker null- og lavutslippsteknologi, som for eksempel biodrivstoff, biogass, elektrisitet eller hydrogen. Det må også utvikles finansieringsmodeller som sikrer framføring av nødvendig kapasitet til lading av el-fly og el-ferger langs hele kysten vår.

Nordområdene – arena for verdiskaping!

Nordområdene er en arena for store ambisjoner. En aktiv nordområdepolitikk er viktig ikke bare for landsdelen, men for Norge. Derfor er nordområdene det viktigste strategiske satsingsområdet til Arbeiderpartiet.

Nordområdene fortjener et større fokus enn det som ligger i regjeringens «et viktig satsingsområde». Norge må igjen innta lederrollen i nord. Norge har lenge vært i front når det gjelder kunnskap og utvikling i nord, men regjeringen har ikke gjort nok for å sikre Norges interesser. Det krever hardt arbeid, og klare prioriteringer å beholde lederposisjonen i nord.

De samme utviklingstrekkene vi så da Arbeiderpartiet lanserte vår første nordområdesatsing har forsterket seg de siste årene. Økonomien flytter nordover. Naturressurser i kombinasjon med ny teknologi og høy kompetanse gir store muligheter. I sterkere grad enn på lenge ser vi hvordan strategiske satsinger i innenrikspolitikken har betydning for utenrikspolitikken, og omvendt.

Arbeiderpartiet vil satse på industri i nord. Havet, mineralforekomster, vann, vindkraft og petroleum gir store industrielle muligheter. Vi har flere naturgitte fortrinn. Naturressurser i kombinasjon med teknologi og høy kompetanse gir store muligheter for fremtiden, og Norge har en sterk industrikultur vi vil bygge videre på. Samspillet mellom de store industribedriftene og leverandørindustrien er avgjørende for å utvikle framtidens industri i nord. Vi vil legge til rette for industriell utnyttelse av vannkraftressursene, da kraftforedlende industri gir høyere verdiskaping og sysselsetting enn eksport alene. Derfor sier vi nei til flere utenlandskabler. Sjømatindustrien må også utvikles videre, både knyttet til havbruk og fiskeri. Vi vil også legge til rette for kraftforedlende digitalindustri i nord.

Oljen og gassen på norsk sokkel er verdifulle ressurser som tilhører fellesskapet. Arbeiderpartiet er spesielt opptatt av at petroleumsaktiviteten i nord skal gi sterkere ringvirkninger lokalt og vil stille strengere krav til oljeselskapene om dette.

De norske nordområdene er rike på naturressurser og har et betydelig overskudd av energi. Det er også store muligheter for å øke kraftproduksjonen. Nordland Arbeiderparti mener det er knyttet en sosial kontrakt til fellesskapets ressurser i nord. Utnyttelse fornybare naturressurser på land og til havs blir stadig viktigere, og livskraftige lokalsamfunn er en forutsetning for at dette kan skje på en bærekraftig måte. Utnyttelse av ressursene i nord må derfor gi betydelige

lokale og regionale ringvirkninger. Foredling av ressursene gjennom industriell utnyttelse må være en hovedstrategi for framtidens næringspolitikk.

Reiselivsnæringa har stor vekst i Norge og i Nord-Norge spesielt og står for en stor andel av eksportinntektene. Potensialet for videre vekst er betydelig. Innovasjon Norge har i sin merkevarestrategi fremhevet natur, opplevelser og mat som de fremste kvalitetene i markedsføringen av Norge, det er en strategi som samsvarer med det Nord-Norge har å by på. Det økende antallet turister er en berikelse for de stedene de besøker, de bidrar til sysselsetting, bedre tilbud for fastboende og et framtidig potensiale for vekst og befolkningsøkning. Reiselivsnæringa opplever noe av den sterkeste økningen i antall sysselsatte i landsdelen. Dagens inntektssystem for kommunene tar ikke høyde for finansiering av fellesgoder som sikrer bærekraftig kvalitetsturisme. For å kunne tilrettelegge for videre vekst med høy kvalitet trengs en bærekraftig finansieringsmodell som møter de utfordringene kommunene opplever.

Svalbard er Norges nordligste område, men glemmes ofte i Nordområdepolitikken. Øygruppen har en lang historie med gruvedrift, men potensialet, og framtida ligger andre steder. Omsetningen innenfor bergverk og utvinningen gikk ned fra 3,5 milliarder i 2008 til 600 millioner i 2015. Det er en nedgang på over 80% på bare 7 år. Dette vises også i den totale omsetningen på Svalbard, som gikk fra 5,8 milliarder i 2008 til 3,7 i 2015, en nedgang på 36%. Disse tallene viser at ikke bare er gruvedriften på kraftig vei nedover, men at Svalbard også taper mye på dette, og har behov for andre bærekraftige næringer. Dette er viktig både økonomisk og for å sikre Norsk tilstedeværelse i framtiden. Hvis vi vil sikre Svalbards framtid må Norge ha se øygruppen som en stor prioritet i sin Nordområdepolitikk. Fokuset må ligge på framtidsrettede tiltak som tar for øye de voksende og bærekraftige næringene på Svalbard.

For å nå disse målene må vi øke kompetansen i nord. Vi må styrke kunnskapsmiljøene, både gjennom å sikre god arbeidsdeling mellom universitetene i nord, og utvikle bedre samspill mellom alle relevante kunnskapsmiljøer. Videregående opplæring må tilpasses arbeids- og næringslivets behov, og det må innføres en lærlingegaranti.

Nordland Arbeiderparti vil også legge fokus på det arktiske landbruket, som er en av fylkets store næringsområder. Den økte bevisstheten rundt lokal mat gjør at landbruksproduksjon i nord vil kunne få økt etterspørsel. Det er viktig at vi tilrettelegger utdanningen innen landbruk, slik at den er i samsvar med utviklingen i næringen. Slik kan vi sørge for at flere gjennomfører landbruksutdanningen og fortsetter satsingen på arktisk landbruk.

Det er et statlig ansvar å legge til rette for gode transportløsninger fra kyst til marked, og fylkeskommunene må settes i stand til å utvikle fylkesveinettet, inkludert fylkesfergene, i samme takt som det statlige vei- og jernbanenettet. Jernbane er avgjørende for eksport av fersk fisk fra Nordland. Dette er en miljøvennlig løsning som må ha kapasitet for framtida.

Uten tilgang til markedet kan ikke nordområdene nå sitt potensiale for verdiskapning. Mye skal eksporteres, og havnene våre sammen med Nordlands to jernbaner kan spille en viktig rolle for overgangen til en mer miljøvennlig transport. Dobbeltspor på Ofotbanen er den mest lønnsomme investeringen vi kan gjøre for eksport av mineraler og fersk fisk. Bedre kapasitet og vedlikehold på Nordlandsbanen vil bety mye både for industri og forsyning av Nordland. Veien vil alltid være viktigst for næringslivet i nord, og veinettet i nord har store udekkede behov.

Fisken skal skape verdier langs kysten

Nordland Arbeiderparti mener at fisken tilhører folket og skal forvaltes i evighetens perspektiv. Forutsigbar forvaltning og lønnsomhet i fangstleddet og i landindustrien, skal skape trygge helårsarbeidsplasser både i fiskeflåten og på land, og derigjennom verdier i kystsamfunnene våre.

Havressursloven, Deltakerloven og Fiskesalgslagsloven utgjør grunnmuren i norsk fiskeripolitikk. Angrepene på lovverket gjennom Høyre og FrP sitt ønske om å fjerne pliktene og dispensere fra deltakerloven må stanse.

Nordland Arbeiderparti ønsker en variert flåte. Dette gir en rettferdig fordeling av fiskeressursene og sikrer råstoff til fiskeindustrien og forbruker. Ved å beholde trålstigen, ligger fordelingen mellom trål og andre fartøygrupper fast. Nordland Arbeiderparti er mot strukturering av fartøy under 11m. Åpen gruppe er en viktig rekrutteringsarena, fordi den gjør det mulig å komme inn i fiskeryrket uten å kjøpe kostbare båter med kvote. Virkningen av et system med omsettelige kvoter er at dette favoriserer etablerere med best tilgang på kapital. Dette fører til at kvoter lekker ut fra distrikter med dårlig tilgang på kapital. Systemet forhindrer også etablering av unge som selveiende skippere av fartøyer. Nordland Arbeiderparti mener det i tillegg må etableres bedre finansieringsordninger for ungdom som ønsker å investere i fartøy og kvoter. Antallet rekrutteringskvoter må økes.

Fiskeripolitikken må bidra til jevnere råstofftilgang gjennom hele året, ved for eksempel sterkere insentiver for levendelagring av fisk, for å sikre driftsgrunnlaget for både

mottaksanlegg og industribedrifter. Alle ledd i fiskerinæringen må være lønnsomme. For landindustrien kan det tilsi større fleksibilitet med hensyn til hvor råstoffet landes og hva som produseres hvor gjennom helårlige forpliktende avtaler om levering og bearbeiding.

Fiskerihavnene er avgjørende infrastruktur for sjømatnæringene, og gode havner er et være eller ikke være for både flåten og landindustrien. Høyres og FrPs havnepolitikk har skapt stor usikkerhet langs kysten, og Nordland Arbeiderparti mener det er avgjørende at ordningen med finansieringen av statlige fiskerihavner videreføres. Nytt design og ny teknologi innen fiskeriene er viktig for Nordland Arbeiderparti for å skape en mer lønnsom, energieffektiv og sikker næring. Infrastrukturen i havnene våre må imøtekomme framtidens behov når det gjelder dybde, ladestasjoner for hybride båter og nødvendige anlegg på land.

Ringvirkninger fra oppdrett

Forliket i Stortinget om etablering av et havbruksfond er et skritt i riktig retning. Dessverre fungerer ikke fondet godt nok i forhold til intensjonen. Derfor bør den snarest mulig erstattes av en ordning som er uavhengig av produksjonsvekst. Inntektene til havbruksfondet er kun basert på vekst, innenfor eksisterende og nye konsesjoner. Dermed vil inntektene til kommuner som stiller nødvendig areal til disposisjon for havbruksnæringen være avhengig av vekst i den samlede produksjonen.

Arbeiderpartiets holdning er at vertskommunene må sikres stabile forutsigbare inntekter for bruk av areal og for å tilrettelegge for nytt areal for oppdrettsnæringen, også når det ikke er vekst. Det skal være betydelige lokale og regionale ringvirkninger av oppdrett. Nordland Arbeiderparti mener dette kan gjennomføres ved at havbruksfondet erstattes av en arealavgift, produksjonsavgift eller avgift på ubearbeidet fisk.

God kommuneøkonomi gir bedre velferd

Statens overføringer til fylkeskommunene og kommunene er forutsetningen for at befolkningen skal ha tilgang på gode velferdstjenester, en god skole og god infrastruktur. Det er stort vedlikeholdsetterslep på fylkesveiene, betydelig behov for utbedring av tunneler og utskifting av ferjemateriell. Nordland arbeiderparti mener at disse tjenestene best ivaretas så nær befolkningen som mulig.

Kommunene og fylkene må tilføres nok midler slik at de settes i stand til å produsere gode tjenester, med god kvalitet og i tilstrekkelig omfang. Et særdeles viktig element er at kommunesektoren har forutsigbarhet til sine inntekter. Planlegging og iverksetting av kommunale tjenester og investeringer tar tid, og da må man se lenger enn et budsjettår.

Nordland Arbeiderparti er bekymret for den økende sentraliseringen som inntektssystemet bidrar til. Det legges stadig større vekt på antall innbyggere i inntektssystemet og mindre vekt på bosettingsmønster. Man vekter også næringslivets behov for kommunale tjenester for lite.

Nordland Arbeiderparti mener vi skal ha så likeverdige tilbud som mulig til befolkningen, uansett i hvilken kommune man bor i. Regjeringen setter denne verdien under press. Nordland Arbeiderparti mener inntektene til kommunal sektor må betydelig styrkes og langsiktigheten for inntektene må bedres.

Marin forsøpling og miljøskadelig plast

Marin forsøpling er en av våre største miljøutfordringer. Et stort antall fugler, fisk og dyr dør hvert år som en følge av skader fra marint avfall. Fiskeri og oppdrettsnæringen, petroleumsvirksomhet og skipsfart har et spesielt ansvar for å hindre marin forurensing. Nordland Arbeiderparti mener det er viktig å både forebygge og jobbe for opprydding av marin forsøpling. Plast brytes ikke ned slik som organisk materiale gjør. Plast inneholder en rekke miljøgifter som brytes ned i mindre biter (mikroplast) og kan til slutt ende på matfatet vårt. Ifølge avfallsbransjen havner 36.000 tonn søppel i havet i norske farvann. Ikke bare forurenses det havet, men det skader også det biologiske mangfoldet i sjøen og langs kysten. Nordland Arbeiderparti mener at det er viktig å redusere forbruket av plast. Mange land har innført forbud mot bruk av plastposer og plastservice. Dette burde Norge også gjøre. Vi må se etter materialer med nedbrytbare egenskaper til bruk i emballasjen og bedre vilkår for returordninger.

Mange kommuner gjør mye bra for at vi skal gjenvinne og gjenbruke mer av det vi kaster, men for å løse denne store miljøutfordringen må vi jobbe både på nasjonalt og internasjonalt nivå. Dette er viktig slik at kommende generasjoner har mulighet til å høste av havet, slik våre forfedre har gjort i generasjoner.

Tiltak som må iverksettes for å redusere mengden av plastavfall:

- Globale oppryddingsprosjekt i havet.

- Tilskuddsordning for opprydning i strandsonen.
- Følge opp årlige opprenskingstokter langs kysten og i norske farvann.
- Stimulere alle fiskefartøyer til å være involvert i «Fishing for Litter» -ordninger.
- Styrke overvåking av strendene langs norskekysten for å få en oversikt over omfanget og utviklingen av problemene med forsøpling.
- Satsing på nedbrytbar emballasje og forbud mot plastemballasje og gummigranulat som ikke er nedbrytbar.
- Returordning fra oppdretts- og fiskerinæring.
- Større satsning på avfallsmottak for skipstrafikken.
- Kommunale gebyr ved overtredelse av forsøpling.
- Øke panten på plastflasker.
- Tilskuddsordning for opprydning i strandsonen.
- Følge opp handlingsplanen mot marin forsøpling.
- Olje -og miljøvernssenteret i Vågan og Hadsel får en nasjonal og internasjonal rolle i arbeidet mot marin forsøpling.
- Stille krav til produsentene om å utvikle bærekraftige alternativer.

Et seriøst arbeidsliv

Det investeres for meget store beløp i Norge årlig, både innenfor privat og offentlig sektor. Ansvar som påligger privat og offentlig sektor i å fremme et seriøst arbeidsliv også gjennom investeringer, må tydeliggjøres. Myndighetene må sammen med partene i arbeidslivet arbeide aktivt med dette gjennom lov, forskrifter, holdninger og avtaler mellom partene i arbeidslivet. Et organisert, anstendig arbeidsliv er en grunnpilar i norsk økonomi. Beløpene som unndras statskassen i svart arbeid, estimeres til rundt 420 milliarder i året. Det er enorme summer som kunne vært brukt til helse, skole og kollektivtrafikk. Det er tapt velferd for oss alle.

Arbeidslivet er under press. Vi ser at rettighetene til arbeidstakerne blir svekket. Sosial dumping, økt bruk av innleie- og bemanningsbyrå og uoversiktlige selskapsformer er med på å svekke HMS arbeidet, demokratiet på arbeidsplassen og maktbalansen mellom arbeidsgivere og arbeidstakere. Det er utfordringer knyttet til Arbeidstilsynets tilgang på ressurser og virkemidler. Ved mistanke om ulovlig innleie har etaten ikke hjemmel eller håndhevingskompetanse til å avgjøre lovligheten og gripe inn. Nordland Arbeiderparti vil satse ytterligere på kontroll og ressurser til samarbeid mellom politi, skatteetat, arbeidstilsyn og eventuelt mattilsyn – for å forebygge og hindre sosial dumping, svart arbeid og arbeidslivskriminalitet.

Den selvstendige fagarbeideren er og har vært et konkurransefortrinn for Norge. Billig arbeidskraft, som ofte er ufaglært eller uten den selvstendige fagkompetansen, senker ofte både produktiviteten og kvaliteten. Når disse i tillegg utnyttes grovt og arbeidslivskriminaliteten avdekkes, medfører det at bransjene får et dårlig rykte og våre ungdommer skremmes fra å søke seg til yrkesfagene. Vi kan risikere å miste en generasjon med viktige fagarbeidere. Vi må utdanne framtidens arbeidstakere. Det må stilles krav til kommuner, fylkeskommuner og statlige aktører om å ta imot lærlinger. Det samme må gjelde praksis i høyere utdanning som sykepleiere og lærere og andre utdanninger som er omfattende i offentlig sektor i offentlig og privat sektor.

Et godt organisert arbeidsliv er avhengig av høy organisasjonsgrad. Utviklingen av løsere tilknytningsformer i arbeidslivet er et stort problem. Flere midlertidige kontrakter og mange deltidsstillinger kan føre til dårligere organisasjonsgrad. Et godt eksempel på dette er bemanningsbransjen, der en "ansettes" fast uten lønn mellom oppdrag. I helse og omsorg blir alt for mange ansatte i små stillingsstørrelser.

Nordland Arbeiderparti mener derfor at offentlige organisasjoner må forplikte seg til å vedta en plan for å sikre hele, faste stillinger. Det er viktig at det offentlige går foran, både med tanke på å sikre høy kvalitet og kontinuitet i tjenestene, men også i et likestillingsperspektiv.

Et av de viktigste tiltakene mot sosial dumping er å sørge for at offentlige innkjøp går foran og verner om et seriøst og lovlydig arbeidsmarked.

Nordland Arbeiderparti mener alle offentlige virksomheter må forplikte seg til å innføre seriøsitetskrav ved anbud og innkjøp, samt sikre etterlevelsen av kravene. Dette kravet må også stilles til private aktører. Partene i arbeidslivet og myndighetene må spille en aktiv rolle.

Det offentlige er vår største byggherre og vil passere 500 milliarder i offentlige anskaffelser. Vi kan ikke akseptere at anbud vinnes på laveste pris uten hensyn til verken kvalitet, kompetanse, lønns- eller arbeidsvilkår.

Nordland Arbeiderparti mener at både offentlige og private aktører som driver seriøst og som bidrar til å utdanne framtidens arbeidstakere må premieres, og det må etableres systemer som sikrer at disse går foran useriøse aktører. Dette må avspeiles i offentlige innkjøp- og anbudsregimer, og innenfor det private næringsliv.

God ledelse er viktig for et godt fungerende arbeidsliv. Ledelse gjennomføres gjennom åpenhet, tillit og respekt. Offentlig virksomhet må lage retningslinjer hvor forventninger og krav til ledelse fremkommer og blir vedtatt av folkevalgte organ. De ansatte i organisasjonen skal inkluderes i alt arbeid som medfører endringer i organisasjonen / arbeidsplassen.

Slå ring om fellesskolen

Like muligheter for skole og utdanning er avgjørende for å bygge et samfunn med små forskjeller og en høy grad av tillit mellom mennesker. Alle barn skal ha lik rett til best mulig utdanning. Det er bra for livskvaliteten vår, det er bra for økonomien og verdiskapingen. Kompetanse og utdanning er grunnlaget for vekst og utvikling. Både for enkeltmennesket og for samfunnet. Arbeiderpartiet har alltid løftet frem verdien av fellesskolen, og kjempet for at alle skal få det samme grunnlaget for å leve gode liv. Fellesskolen er den beste garantien for lik og god opplæring til alle. Fellesskolen bidrar til å minske forskjeller og utjevne ulikhet, og er garantisten for et skoletilbud i hele Nordland. Nordland Arbeiderparti mener at regjeringens storstilte åpning for flere privatskoler er en trussel mot dette. Like muligheter for skole og utdanning er avgjørende for å bygge et samfunn med små forskjeller.

Kompetanse og utdanning er også viktig for utvikling av Nordlandssamfunnet. Hvis vi skal lykkes med å øke verdiskapingen gjennom at næringslivet vårt klatrer høyere i verdikjedene, er økt kompetanse avgjørende. For mange skoler i Nordland har for mange ufaglærte lærere, for mange har falt ut av videregående opplæring, og for mange har ikke fått lære plass. Arbeidet for gode skoler, flere kvalifiserte lærere, økt gjennomføring i videregående skole og for flere lære plasser må derfor stå øverst på den politiske agendaen. Nordland Arbeiderparti vil derfor videreføre og forsterke den såkalte «Nordlandsmodellen».

Nordlandsmodellen virker

I 2017 lå Nordland for første gang over landsgjennomsnittet i andelen som får lære plass i fylket. Året ble et rekordår for formidlinger, ved at mer enn 1300 unge i Nordland fikk lære plass. Dette innebærer at arbeidslivet i Nordland nå tar inn den prosentvis største andelen lærlinger i landet. Samtidig er det økning i antallet som gjennomfører videregående opplæring, det er færre som slutter, og resultatene i skolen blir bedre. Disse resultatene viser at Nordlandsmodellen virker.

Måltrettet arbeid for flere lærlinger gir resultater. Systematisk arbeid sammen med bedrifter, kommuner og andre for å få opp bevisstheten rundt det ansvaret vi har for at ungdommene våre får lære plass, bærer frukter. Dette er mulig fordi vi har tilpasset utdanningstilbudene

bedre til arbeidslivets behov. Vi må også ha en god fordeling av tilbudene i fylket, som både møter arbeidslivets kompetansebehov og tilgangen på læreplasser. Det er nødvendig med en bedre vekting mellom yrkesfaglig og studieforbereidende utdanning, samtidig som vi tar høyde for nedgangen i antall elever og kuttene i overføringer til Nordland.

Fokuset på kvalitet og nærvær må også forsterkes. Kvaliteten på undervisningen som gis er avgjørende for resultatene, og elever som er på skolen gjør det bedre enn elever som ikke er der. Elever som følges tett opp har økt mulighet til gjennomføring. Nordland Arbeiderparti er derfor for ei fraværsgrense, og vil videreføre ordningen med elev-, lærling- og mobbeombud.

Oppfølging og veiledning

Nordland er avhengig av de unge, og vi må ha et større fokus på psykisk helse- og veiledningsarbeid integrert i og med skolens kjerneoppgaver. Skolen har en unik mulighet til å forebygge og motarbeide psykiske problemer, fordi den har kontakt med praktisk talt alle unge. Den har også et klart ansvar for et godt læringsmiljø. Det er derfor et klart behov for et tilbud til alle elever med hovedformål å forbedre elevenes psykiske helse og læringsmiljø. Den må også forberede elever på tiden etter videregående, og arbeide for at eleven fullfører skolen. Tjenesten må følge opp enkeltelever der det er behov, blant annet på psykiske problemer, fravær og videre utdanning.

Læreplassgaranti og et arbeidsliv i endring

På tross av den positive utviklingen er det fortsatt for mange elever som ikke gjennomfører, og for mange som står uten læreplass. Nordland Arbeiderparti vil derfor arbeide for at det innføres en læreplassgaranti som innebærer at alle som er kvalifisert skal få en mulighet til å ta fagbrev. En læreplassgaranti er i praksis å ta ungdommene som ønsker yrkesutdanning på 16 alvor. Nordland Arbeiderparti ønsker å gi dem de mulighetene de fortjener, også fordi arbeidslivet i Nordland trenger deres innsats.

I fremtidens arbeidsliv i Nordland trenger vi i tillegg til gode fagarbeidere, både flere lærere, sykepleiere, ingeniører og leger. Tilgangen på lærere og helsepersonell utgjør en kritisk faktor for kommunene i fylket. Digitalisering og automatisering stiller også krav til endret kompetanse i industrien. Dette stiller nye krav til våre videregående skoletilbud. Vi vil fortsette å innrette utdanningen slik at flere tar fag som treffer arbeidslivets behov. Dette betyr også at flere må ta høyere utdanning, altså at noe flere må velge studieforbereidende i videregående. Det må lages gode kompetanse- og rekrutteringsplaner i tett dialog med aktørene i arbeidslivet, basert på et arbeid med en analyse av arbeidskraftsbehovet for Nordland.

Lærerløft og lese-, skrive-, regnegaranti

Nordland Arbeiderparti mener at hele det 13-14 årige skoleløpet må sees i sammenheng. Kvaliteten og resultatene i grunnskolen er avgjørende for at elevene skal lykkes i videre opplæring. Alle elevene må derfor sikres grunnleggende ferdigheter i lesing, skriving og regning tidlig i grunnskoleløpet. Nordland Arbeiderparti vil at alle sikres like muligheter gjennom vårt lese/skrive/regne-løfte. Vi vil også at opplæringen er mer praktisk innrettet, og at de praktiske fagene gis større plass i grunnskolen.

Elever som kommer fra grunnskolen med lav snittkarakter har store utfordringer med å gjennomføre videregående skole. Da trengs det flere kvalifiserte lærere. Spesielt i distriktene, men også i byene og regionsentrene, merkes lærermangelen. Nord Universitet har et tydelig ansvar og må settes i stand til å utdanne nok lærere.

Kunnskapsdepartementet anslo i 2017 det ville mangle 4000 lærere i Nord-Norge de neste ti årene. Ved stortingsvedtaket om lærernorm vil mangelen bli enda større. Derfor må det satses videre for nok studieplasser og økt rekruttering til lærerutdanningen.

Kystvakten må sikres nødvendig helikopterkapasitet

Etter utfasingen av Lynx har kystvakten vært uten helikopterkapasitet. Dette gir kystvakten en sterkt redusert mulighet til å bistå ved ulike typer hendelser i norske farvann som ulykker, katastrofer eller ren suverenitetshevdelse. Den norske sektoren i nordområdene er den sektoren med mest maritim aktivitet. Derfor er også behovet for søk- og redningskapasiteter også størst.

Forsvarssjefens avgjørelse til å avgrense bruken av NH90-helikoptrene til bare fregattene vingeklipper kystvakten til det ugjenkjennelige. For å ivareta sikkerheten i nord til våre fiskere, turister og andre aktører krever vi at kystvakten får tilført helikopterkapasiteter snarest.

God barselomsorg – En investering for livet

Det har over lengre tid skjedd endringer i fødselsomsorgen ved landet sykehus, og fødende får stadig flere steder en minimumstjeneste. Flere og flere Helseforetak legger opp til hjemreise allerede 4-24 timer etter fødsel. Barselomsorgen skyves mer og mer ut til et kommunalt jordmortilbud som ikke er dimensjonert for behovet. Per i dag må 60.000 gravide og barselkvinner dele på 360 kommunalt ansatte jordmødre. Dette får konsekvenser for tilbudet og den oppfølgingen som gis og det oppstår en kritisk periode fra hjemreise til det er reell

kontakt med den lokale jordmortjenesten. Konsekvensen er at mor og barn ikke følges opp i forhold til faglige normer.

Tiden umiddelbart etter en fødsel er svært viktig, hvor både mor og barn er i en meget sårbar situasjon der rutiner for amming skal legges, nærheten mellom barn og mor skal styrkes, og der grunnlaget for mestring og god helse skal legges. I en slik situasjon bør spesielt førstegangs fødende ha et solid og godt tilbud, der de er sikret tilsyn og hjelp døgnet rundt. Det kan se ut som redusert liggetid tvinger seg fram som et resultat av økonomiske betraktninger heller enn de behov mødre og jordmødre signaliserer.

En familievennlig barselomsorg handler om å møte mor, barn og familie med godhet, respekt og verdighet. God svangerskaps-, fødsels- og barselomsorg handler om både helsefremmende og sykdomsforebyggende tiltak og er viktig for å ivareta den fysiske og psykiske helsen til både mor og det nyfødte barnet.

Regjeringen har gjennom St.meld. nr. 12 (2008–2009) med tittelen «En gledelig begivenhet – Om en sammenhengende svangerskaps-, fødsels- og barselomsorg» skapt forventninger om en styrking av barselomsorgtilbudet. Helseforetakene og den lokale jordmortjenesten skal sammen ha en sentral rolle i oppfølging av mor og barn de første dagene etter fødselen. Forutsetning for en overføring av oppgaver fra Helseforetakene til den lokale jordmortjenesten er kompetanseoverføring og døgkontinuerlig beredskap ute i kommunene. En faglig forsvarlig barselomsorg er betinget av en tydelig organisering, god kommunikasjon, klar tilrettelegging, konkret oppgavefordeling og helsepersonell med tilstrekkelig faglig kompetanse.

Nordland Arbeiderparti ser med bekymring på at spesialisthelsetjenesten legger opp til stadig kortere liggetid i sykehus. Nordland Arbeiderparti ber om at Stortinget sikrer et godt og forsvarlig barselstilbud for våre kvinner og nyfødte barn.

Flytilbud og FOT-ruter

Etter at de nye FOT-rutene ble satt i drift 1. april 2017 har flytilbudet i Nordland blitt svært svekket. Nordland Arbeiderparti mener at gode tilpassede ruter med god kapasitet, og ikke minst riktig frekvens tilpasset lokale behov for næringsliv, helsereiser og reiseliv, er særdeles viktig.

Helsereiser har blitt spesielt utfordrende for pasienter med ulike behov, pårørende og pasienter som har behov for følge. Dette gjelder også reiser internt i Nord-Norge, og da spesielt helsereiser til universitetssykehuset i Tromsø. Flyruter til og fra fylkeshovedstaden Bodø er også

redusert og Bodø som «nav» i regional sammenheng er sterkt svekket. Skal Nordland kunne ta ut sitt næringsmessige potensiale, er det avgjørende at vi har et godt flytilbud i hele fylket.

Nordland Arbeiderparti er svært lite fornøyd med de nye flyrutene, og vi vil peke på at det er rom for å gjøre endringer innenfor eksisterende anbudskrav. Slik flyrutene i dag er satt opp dekker de på langt nær reisebehovene i Ofoten og på Helgeland.

Nordland Arbeiderparti mener dagens tilbud ikke gjenspeiler våre innbyggers behov for intern kommunikasjon i vår landsdel og til resten av Norge. Fylkestinget anmoder politisk ledelse i departement om snarest å sikre et godt og fleksibelt tilbud med god frekvens for å tilrettelegge for et fortsatt levende næringsliv, og sikre pasienter og helsevesenet et godt samferdselstilbud i Nordland og i Nord-Norge.